

Sicut rite venit, inde beatus erit.

1178 Omne quidem vitium fugiet de corde per
[ipsum;

Causa dehinc lethi nulla nocebit ei.

DE TURTURE.

Turtur inane nescit amare ;
Nam semel uni nupta marito,
Nocte dieque juncta manebit.
Absque marito nemo videbit :
Sed viduata si caret ipso,
Non tamen ultra nubet amico.
Sola volabit, sola sedebit,
Et quasi vivum semper tenebit,
Operiensque casta manebit.
Sic est anima quæque fidelis,
Facta virili fœdere felix :
Namque Christus est sibi maritus,
Cum sua de se pectora replet :
Et bene vivens semper adhæret,
Non alienum quærit amicum.
Quamlibet orcus sumpserit illum,
Quem superesse credit in æthere,
Inde futurum spectat eundem,
Ut microcosmum judicet omnem.

DE PANTHERE.

Est quadrupes panther, quo nunquam pulchrior
[alter,

A Qui niger ex albo conspargitur orbiculato.
Diversis pastus venalibus et satius,
Se recipit, dormitque cavo prostratus in antro.
Post vero surgit triduum, tunc denique rugit.
Exit odor talis de gutture, tamque suavis,
Ut virtute sua superet vel aromata cuncta.
Ad quem mox tendit quæ vocem bellua sentit,
Atque secuta illum flatum dulcedine plenum.
Sic faciunt omnes ; soli panthera dracones
Cum sonat, aut fugiunt, aut segnes corpore fiunt,
In caveisque latent, nec in ipso tempore parent.
Est autem dictus panther allegorice Christus,
Qui super est homines forma collatus ad omnes :
At satur ille fuit, quia quot vult, tot sibi sumit,
Et somnum cepit, cum nos moriendo redemit :
B Rugitum misit postquam de morte revixit.
Cælos ascendens, ubi regnat cum Patre præsens,
Quem gentes cunctæ sic sunt credendo secutæ.
Aut fugit atque latet, nec in ipso tempore parat,
Serpens antiquus qui nobis est inimicus.
Namque palam, nullos licet, audet fallere multos.
Nos hinc defendat qui sæcla per omnia regnat.
Carmine finito, sit laus et gloria Christo.
Cui si non alii placeant hæc metra, Tibaldi.

1179 Cujus supra (51)

DE ORDINE MUNDI.

MONITUM.

Sequens poema eo justius Hildeberto tribuitur, quo majorem vel ex ipso titulo videtur affinitatem habere cum ejusdem præcedente poemati. De opere sex dierum. Imo hoc quasi illius continuationem dixeris, siquidem incipit hoc ubi præcedens desiit. Illud enim ad formationem hominis die sexto desinit, nec ultra progreditur ; hoc autem ab Adæ peccato incipit, et sic per tempora legis naturæ, deinde legis scripturæ quasi ad legem novam et Evangelium mentes legentium præparat ad Verbi divini Incarnationem, ac demum ad apostolorum prædicationem, et ipsam Ecclesiæ Romanæ per beatum Petrum foundationem, sacram prosequitur historiam.

PROLOGUS, SEU INVOCATIO.

Maxime sanctorum sitiunt quem vota piorum
Adventum cujus sæx temporis exigit hujus
Comple quod de te sancti cecinere prophætæ ;
Pone modum mundo veniens in te furibundo.
Cernis ut ærumnis pressus bonas ingemit omnis,
Hinc te quisquis amat te toto pectore clamat.
Audi clamantes, regnum cœlestis vocantes ;
Exorate veni regni collator amœni,
Falcem censure terris immitte futuræ,
Huc messore dato pro messibus accelerato
Culmis defessis quia sternitur arida messis,

(51) Ita ms. codex olim Eluonensis, nunc Regius, n. 274, ann. circ. 500.

⁶⁰Gen. iii.

C Messi depressæ præsens digneris adesse :
Ignorant terræ tibi gramina grata referre.
Quæ modo gignit humus sunt hæc zizanis, dumos :
Ergo cunctorum compensator meritorum,
Huc te ferabsque mora, quia tempus poscit et hora.
Olim damnatum de sacra Virgine natum
Nascendi causam fidei non antea clausam,
Metro complebam, te præmonstrante retexam.
Qui facis os muti cum vis sermonibus uti.
Arbore sub quadam protoplastus corruit Adam ⁶⁰,
Pomi lege data, petulanter ea violata
Suasu serpentis pœnam subit ipse nocentis,

m peccati dans cunctæ posteritati,
 mortis moles luit omnis posthuma proles.
 patre deciso detruditur a paradiso.
 patriam sedem, patriam quoque perdidit ædem.
 at omnis homo gustato cum patre pomo.
 ibi prima Ceres postquam sit criminis hæres ;
 e patris donum sit ad omnia pessima primum.
 dolor ! in pejus stirps semper defluit ejus ;
 quasi communem gestarunt sæcula funem,
 et ad infernas, per quem, mors cuncta cavernas.
 est eclipsis, quæ patribus accipit ipsis,
 sine de quorum genus effluxit populorum.
 a soboles cravit, vitiosa silex inolevit,
 æque faces humanæ mentis edaces
 non accensæ suadet utatur ut ense.
 et, madescit, fratricque cruore madescit 51.
 vesana manus ! vel quam fuit ille profanus
 rimus pressit capulum quo talia gessit !
 et exertus crudeliter ille lacertus,
 oriente, caro ruit icla fratris amaro.
 Hic iste cruor primus Genesi velut indice scimus
 diffusum similem processit in usum,
 pro tali mortalibus exitiali ;
 pater fratri, nec parcunt pignora patri,
 fratribusve pater, nec pignoribus sua mater.
 ut serviles juguli patiuntur heriles.
 et sunt iræ, mox suggerit ira ferire.
 et si verbis exasperat alter acerbis,
 ultorem gladium, funditque cruorem.
 ubi lucro madet omnis sanguine mucro.
 ergo morbis dum primus desipit orbis,
 et peccatis plus accumulans cumulatis,
 et humanis cœlestia, lana profanis,
 et offensus quem nescit claudere sensus,
 et immundas ultrices cogit ad undas,
 et docto justus Noe liberat octo 52.
 et illa baptismi quibus unda fuit cataclysmi.
 tucis mundi reparantur damna secundi,
 et suum cursum volvebat tempora rursum.
 et patris abant, hoc est geniti generabant,
 et utrique viri magno de corpore miri,
 et viri quorum variatur vox labiorum.
 et dentes turbæ gemina lactantur in urbe (51*)
 et iæ mamma, quos ussit cœlica flamma ;
 et veritatis justum Lot conservavit inustum 53.
 et abbat Phœbus sub eisdem forte diebus,
 et hæbus cœli, sed Abraham, qui mente fideli
 et splendorem fidei dedit atque calorem.
 et namque fidem tribus in pueris colit idem,
 et itate pari non tardans tres venerari.
 et primus donis divinæ religiois,
 et abalores pascunt decimis seniores
 et prius bella fuit idem primus Apella (52).
 et typicum credit, cui damno carnis obedit :

A Ergo fide clarus, Dominoque per omnia charus,
 Pro fidei pacto, naturæ jure subacto,
 Accepit natum rugosa matre creatum 54.
 Hunc, licet esset ei spes unica progeniei,
 Jussus pene litat, sed idem revocamine vitat 55
 Uno spectatus factus, piusque sceleratus,
 Sed sceleris nullam constat dilectio bullam.
 De spinis raptus, mactatur laniger aptus
 Pro puero victo, nequaquam sanguine tincto.
 Id quoque vir prudens typicum sub pectore eudens,
 Quod dictis celat, recte faciendo revelat.
 O meriti quanti pater exstitit ille Tonanti !
 ■■■■ Sunt cujus gentes, post se, de se venientes,
 Stellis collatæ, vel arenis annumeratæ,
 Et quasi depictæ, quod in ipso sunt benedictæ.

B Ex ista planta seritur generatio tanta,
 Quam numeris clare nequit Habacuc æquiparare.
 Hujus erat sortis Jacob luctamine fortis,
 Cui dat per fraudem nostram benedictio laudem.
 Hinc Deus in scala cum cœlitate visitur ala 56,
 Alternans nomen venturæ stirpis ad omen ;
 Unde satis scite dicti sunt Israelitæ,

Nati deinde seni patriarchæ sunt duodeni :
 Junior ætate, grandævus sit pietate.

C Quem sol et luna venerantur nocte sub una,
 Cum stellis totidem, quod fratribus accidit idem,
 Hunc plaga Memphitis suscepit ad Ismaelitis.
 Cum fugit incestum Joseph 57, parat hunc sibi questum
 Ut regat Ægyptum 58, velut est in codice scriptum,
 Præfectusque bonis dispensator Pharaonis,
 Somnia dum solvit quæ saga mente resolvit.
 C Temperiem duram famis indicat esse futuram ;
 Temperies tristis septem duravit aristas.

Desunt annonæ vetuli Jacob in regione 59

Ut fugiat cladem, patria descendit eadem.
 Cœli Majestas jubet hoc, et cogit egestas.
 Cum turba parva mox intrat Memphæos arva :
 Natus adoratur : sic visio verificatur.

Ampla datur tellus 60, nec sufficit iste popellus,
 Sed generans tandem genitis implevit eandem,
 Qui quasi calones et despecti cincinnos 61,
 Per multos annos coguntur obire tyrannos (53) :
 Quorum mærorem miserans Deus atque laborem,
 Binos elegit, quibus ipsis pondus abegit.

Signa dedit per quæ deceret frater uterque,
 Aaron facundus, Moyses ad signa secundus 62 ;

D Hic labiis comptus, hic ad miracula promptus.

Astant ergo boni coram Pharaone patroni,
 Plebis ductores, mandatorumque datores.
 Rex, facto verbo, subsannat corde superbo,
 Aspernando Deum 63, populum qui poscit Hebræum.
 Ne videatur hebes, non vult dimittere plebes.
 Ad primum martem magicam pugnatur in artem :
 Alma fides certe potis hic monstratis aperte !

(53) Pro obedire tyrannis.

Gen. IV. 52 Gen. VI. 53 Gen. XIX. 54 Gen. XX. 55 Gen. XXII. 56 Gen. XXVIII. 57 Gen. XXXIX. 58 Gen. XLII. 59 Gen. XLVII. 60 Gen. XLVII. 61 Exod. I. 62 Exod. III. 63 Exod. V.

Nam quia non languens, it ligneusanguis in angues, A
Multiplicans signum, fit serpens denuo lignum⁶⁴.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Victis quippe magis, cruciatur patria plagis.
Ne biberent, sorde cruor auferet [f. implet] flumi-
[na fontes.

Omne genus piscis peregrina morte fatiscis.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Ju-sæ deinde rudes ranae genuere paludes,
Cuncta replentur eis, solis vacatur Hebræis
Et domus et furnus, lectus quoque regis eburnus
Ranarum follis cum cocto fervet in ollis.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Tactu virgulti ciniphes de pulvere multi
Et pecus et gentem vexant ea rura tenentem.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Muscæ, venistis, tormenta que multa dedistis.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Ecce dolor quintus furit a foris et furit intus;
Morte ruit subita pecualis morbida vita :
Sternitur omne pecus, sed adhuc rex pectore cæcus.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Jussu divino cineres præbente camino,
Vulneribus mille spargit dum signifer ille,
Vesicæ turgent, homines, jumenta perurgent.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Ut Deus ipse jubes denseantur in aere nubes;
Dat tonitrus sonitum quem nescit patria ritum;
1182 Imber multarum subito distillat aquarum;
Ignea sit grando, perit interitu miserando
Grandineis flagris quodcunque remansit in agris
Deperit et gramen, facit et quo semina stamen.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Ecce locusta gravis, quam ventus et aura suavis,
Juxta sermonem Moysi, fert per regionem,
Ad cumulum luctus, quæ rodit ab arbore fructus;
Et quodcunque viret, non fortius igne periret.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Lampade subtracta, nimia caligine facta
Gens involvuntur, triduana nocte premuntur;
Soleque privati tanquam sint exoculati,
Quærant palpatu alienos atque ducatus,
Tectis inclusi nulli sunt gressibus usi.
Nox involvit eos, sed non involvit Hebræos;
Cultor enim veri nescit sub nocte teneri.

Cedere dum nescis, rex, deteriora lacescis.
Littera sit testis qualis fuit ultima pestis;
Mira magis miris succedunt, diraque diris,
Omnia lamentis complet manus omnipotentis
Corpora cunctorum sternens primogenitorum.
In pecudum caulis mors regnat, regnat in aulis,
Plenaque nocturnis laget casa quælibet urnis:
Ultio divina grandis, grandisque ruina.
Mors involvit eos, sed non involvit Hebræos;
Namque typo magni cruor est in postibus agni.

(54) Id est proximi.

Agyptus plangit, Judæos urget et angit
Uti calle cito toties per signa petito,
Post hiemes multas datur bis exire facultas.

Surgunt haud lenti rebus variis opulenti,
Hi locupletati, sunt indigenæ spoliati,
Dudum captiva plebs discedit fugitiva.
Urget eum terror recidivus quem facit error,
Acriter instat ei rex diræ barbariei.
Adducit vires ut sub juga dira redires :
Sed fidens esto tibi nulla pericula præsto,
Es cujus cultor, mirabilis hic erit ultor.
Cur te, rex, fallis? Periturus parce caballis,
Cautius est vere moderantia lora tenere,
Ni flectas retro, sorbere gurgite tetro ;
Qui populos urges, urgebit te quoque gurges.

B Omnia tempus habent, modo florent quæ modo
[tabent.

Jam mare laxatum per virgam pandit hiatum
Nulu divino⁶⁵, ...
His cumulat pœnas, hic siccas sternit arenas.
Hic eques, hic magnus currus natal atque tyrannus.
Israel hoc transit, sed turba nefanda remansit.
Israel salvator, salvator glorificatur.

Huic ergo genti per desertum gradienti
Polluxit victus, et conservavit amictus,
Mannaque præ castris velut imber fluxit ab aëtris.
Dum sitit e saxo potatur flumine laxo.

Per testamentum sumit vitæ documentum.
Vivere prudenter lex indicat, et reverenter ;
Pectore vel sacris non curvari simulacris ;
Sabbata servando feriari, nil operando ;
C Vitam mercari, si patres vult venerari.
Id quoque discernat, ne quem manus impia sternat ;
Legis ei culter minitatur ne fiat adulter⁶⁶ ;
Esse velat fures, quia pendent in cruce plures ;
Ad contestandum nil falso teste probandum,
Ad bene vivendum prope nati (54) nil cupiendum.
Hæc et quæ restant, Israel, tibi terrea præstant.
Sic in eis vives ut sis in tempore dives ;
Incustoditis mox ad tormenta venitis ;
Si quisquam nutat mox lumen lumine mutat ;
Deus dentem tollit, sic iram littera mollit.
Imperfectus eris quisquis sub lege teneris.
Legis enim strictam te condemnat maledictum,
Uno pro iota cum sit transgressio tota.

1183 Omnes ergo ligat quæ præcipiendo fatigat.
D Hujus mandati, quasi quodam fune ligati
Nulli sanctorum scandebant regna polorum.
Ludibrium facti sunt quidam verberare tacti⁶⁷,
Justitiam fassi sunt quidam vincula passi,
Dicere jus ausi sunt quidam carcere clausi,
Berrie affecti sunt quidam tergora secti,
Quidam tentati, quidam quoque sunt lapidati,
Ictu hictoris pensant in damna cruoris ;
Hi sub speluncis latitant anfractibus, uncis ;

⁶⁴ Exod. vii et seqq. ⁶⁵ Exod. xiv et seqq. ⁶⁶ Exod. xx. ⁶⁷ Hebr. xi.

s saltus placet et mons quilibet altus ;
 to filo tecti, sed tegmine vili,
 ipræ vilis paupertas texuit illis ;
 nim nudi sunt ad contraria crudi,
 stantes, venturum corde vocantes ;
 m credebant quæ mente futura videbant,
 i non fuscii, signorum luce corusci.
 curando, defunctos huc revocando,
 ut mutos, surdos mentisque solutos.
 s, ut audistis, quid dignius attulit istis ?
 i ob hoc tuti quando sunt carne soluti.
 robo charta, quia nondum gloria parta,
 ni crimen ditexit janua limen
 æ costæ quod persuadetur ab hoste.
 nus intactos, nunquam certamine fractos
 fortes, multas pro lege cohortes,
 tos parmis straverunt fortibus armis.
 reo David, cujus manus improba stravit
 lamnantem lauto nimis ore gigantem ⁶⁹,
 nihilhæis fuit usus mille trophæis.
 Paalmistæ meruit quoque belliger iste,
 stant psalmi dant organa Pneumatis almi,
 vero quodam de Christo texeret odam.
 is præco cui mundus consonet echo,
 sallens ordo magis utitur hoc decachordo,
 dei ternæ mysteria more lucernæ
 t cunctis a Christo nomine functis,
 ando preces animæ valet abdere fœces.
 ibus includam Machabæos; sed mage Judam,
 tris exemplo, vacat omni tempore templo,
 lege patrum potitur solamine fratrum,
 gigante pro scito pugnat Hebræo ;
 is postis quem nullus territat hostis,
 insomnia, ut perfuga corruiit omnis,
 ratorum populatus castra suorum.
 mcisi si sunt cum robore visi,
 sanu digna portans mavortia signa
 io rauco signum cum milite paucis,
 tanta sitis pro legibus instat avitis,
 mucronem impellit, sicut ira leonem,
 t insignis sarmentis pascitur ignis.
 Marte furens, ut tædas ignis adurens,
 are distortus ceu poscit navita portus,
 usis mille famosior exstat Achille.
 ergo mori, quam lex raperetur honori.
 velut alludit notissima femina Judith
 beatorum titulis vult esse virorum.
 que suum noscît, vulgari carmine poscit
 a virtutis fuerit cum causa salutis.
 uibus est dextra non vult fore laudibus extra,
 ais indago te claudet honesta virago,
 rmen nostrum quoddam decorabit ut ostrum,
 m linguae si det facundia pingue,
 queat culta paucis ut claudere multa.
 erat veris hujus sensus mulieris,
 t bellatrix, et prudens consiliatrix.
 re quo spernis, Bethulia, jus Holofernis,

- A** Quodam decreto facto non alite læto,
 Cum se subdendum populo foret, aut moriendum,
 Nam supra montes non sunt putei neque fontes.
1184 Vota sacerdotis melioribus incita votis,
 Cautius enervat, populi quoque millia servat.
 Mox viduum cultum, mox mutat sedula vultum :
 Sumit ad ornatum quidquid putat esse beatum :
 Interulam qualem pretium probat haud venialem,
 Ut decet hunc sexum, crinem sobibet mitra pexum,
 Sumit sufflumen croceum capitis religamen,
 Pectus non vilis claudit quoque gemma monilis,
 Brachia constringit, quæ vestis linea cingit,
 Quæ cum crispatur, vix unguibus accumulatur,
 Serica resplendet quæ subtus suppara pendet,
 Orbes armillæ crisos genuere favillæ,
 Et digitis munus dedit anuulus unus et unus.
- B** Verrit et incessus pretioso armate gressus,
 Nec minus extollo quæ pendet fistula collo.
 Ancillæ testes has comunt undique vestes,
 Ne sint rugosæ, vel disparitate perosæ.
 Pro radio lucis facies non est lita succis.
 Nam facie munda nulli valet esse secunda ;
 Callide perspector formæ paris atque revector,
 Hanc si tu nosset raptam, nil dicere posses.
 Indole sub vita non sic fuit ipsa polita
 Cum præfiniti polleret in ore mariti :
 Nec dedit hanc normam, non hanc lascivia formam
 Sensus astuti, sed sic vult viribus uti.
 Conferat ut bellum cum principe sola duellum,
 Et pereat princeps reparet ne bella deinceps,
 Cum cordis nigo figet sua tela cupido.
- C** Feminea vitta non certior ulla sagitta.
 Sic pane velamus quo pisces attrahat hamus,
 Cum volucrem mulces dat fistula dulces.
 De montis pyrgo descenderat ut nova virgo,
 Perque cavam vallem carpebat femina callem,
 Mox iter bnixa venit ad tentoria fixa.
 Assurii properant, quæ vel quid ut ordine quærant ;
 Quo propius veniunt, plus ac plus obstupescunt,
 Utque novæ stellæ radium mirando puellæ,
 O, si me velles, fert secum quisque satellites !
 Sic non auditos omnes habet illa maritos.
 Judith mente bona plebis vallante corona
 Cum duce sic fatur, genibusque minor veneratur.
 Optime majorum, clarum decus Assyriorum,
 Gloria cui floret, quem supplex mundus adoret,
- D** Cui fera silvestris, cui bestia servit agræatis,
 Mitia cum sævis, metuit quem bellua quævis,
 Omneque pennatum, vel dat quibus unda natatum,
 Apta tuæ laudi dignanter, si placet, audi.
 Hic populus demens, cui non tua gratia clemens,
 Non habet armorum spes ullas aut clypeorum ;
 Montibus aut muris non fudit corruiituris,
 Nec tutus falli, quia cingitur aggere valli.
 Altera spes illis majoribus atque pusillis ;
 Hoc est munimen nullum committere crimen ;
 Si peccat nullus, per te non corruiet ullus.

His est salvator, qui legifer atque creator.
 Et poteris frustra consumere plurima lustra
 Pugnans incassum pugnantem reddere lassum.
 Sed flet verum sub tempore quinque dierum.
 Quod mihi monstravit, qui cuncta creata creavit.
 Jam culpas discunt, satis [f. sitis] aestu namque
 [laticunt.

Ob sitis ardorem, damnatum lege cruorem
 Jam non discernunt, et ob hoc animalia sternunt;
 Quem si forte bibunt, offendent atque peribunt.
 Ut bos sub cultro, plebs omnis corruet ultro.
 Qui justos munit, facientes crimina punit.
 Sic tibi trudendi stipulæ sunt more terendi,
 Nec damni fragmen patietur militis agmen.
 Ancillæ dicton non est, dux optime, sictum.
 Qui sedet astra super præmisit me tibi nuper;
 Nuntia missa sero, tantumque salubria quæro:
 Hac tecum de re tua vult ancilla manere.

1185 Mox secum plaudit, cum talia barbarus
 [audit,

Impatiensque moræ subito cæcatur amore;
 Et stupri lotum versans in pectore votum,
 Laxius extensa sit lætus divite mensa;
 In ventrisque lacum non cessat fondere Bacchum.
 Plus solito plenus, Judith fuit igne serenus.
 Nox trahit in somnum toto cum milite domum.
 Femina digna satis dans formam virginitatis,
 Stat ducis ante torum spirantem membra duorum.
 Dextra victrici jugulum feriens inimici,
 Ad somnum villi somnum mortis dedit illi:
 Ense caput sectum maculavit sanguine lectum.
 Tali morte data, Judith redit intemerata,
 Colaudatque Deum, referens ex hoste trophæum,
 Tales athletas olim vetus attulit ætas,
 Per quos evulsi sunt hostes atque repulsi,
 Quos laus æternat, quos modo gloria vernat;
 Nam spe præclari regni cœlestis avari,
 Mundi tormentum reputabant grande talentum.
 Sed nec ob hoc tuti, quando sunt carne soluti:
 Pro patrum noxa differtur cœlica doxa,
 Pro patrum thecnis caruerunt sæcula regnis,
 Pro radice patrum sorbebat sæcla barathrum.
 Impius et sanctus dabat hoc sub carcere planctus,
 Armatus fortis, quos traxit ad atria mortis.
 Sunt ibi mœrores, sunt fletus atque dolores,
 Stridor dentalis, pæder quoque perpetualis.
 Est ibi caligo, meruit quam patris origo,
 Quinque per ætates condemnans posteritates:
 Sed mortis metas dedit ultima temporis ætas.

Hanc abolens molem, dans verum cernere solem,
 Solem de stella Christum de matre puella.
 At pudor est salvus pariat cum Virginis alvus,
 Excedens morem propter Deitatis honorem.
 Est ubi conceptus de coelo semen adeptus,
 Angelici vernæ jussu sermone supernæ,
 Concipit a cœlis, dum sumit ave Gabrielis ⁷⁰.
 Hæc est illa ildeæ quam falso, peritide, rides,

A Contra naturam parientem credere puram.
 Pristina signa roga quæ veneratur Synagoga,
 Credere cogaris nunc perfidus unde teneris:
 Nam rubus ardebat, sed frondis honore virebat;
 Pertulit ardorem, nec perdidit ipse virorem.
 Cum radix non det, tamen arida virgula frondet,
 Frondibus allatis decus addens virginitatis.
 Imbre madet vellus, cum non madet arida tellus;
 Terra madet stilla, cum vellus non madet illa.
 Matre Deo digna sunt hæc pro Virgine signa:
 Quod dedit insolitum monstrat Deus hic repetitur.
 Virgineus partus divinos dum parit artus,
 Nullo sulcatum dat florem vomere partum.
 Porta serata poli Domino fit prævia soli,
 Florem munditiæ parit alvus clausa Mariæ,
 Integra gignendo, velut integra concipiendo:
 B Virginis ergo torus quanta sit dote decorus,
 Cœli præcones docuerunt opiliones.

Moxque novum sidus, ceu quidam vernula fidus,
 Cum prece donorum vocat illuc corda magorum.
 Miris unde modis rabies insanit Herodis,
 Ac bimos mactat quos mater femina lactat.
 Hunc maclando gregem, puerum vult perdere re-

[gem;

Sed suus illæsum pædagogus servat Iesum,
 Sedulitate pia fugiens cum matre Maria.

Lacque puer auxit quod matris ab ubere fluxit,
 Et quasi peccator mammas bibit Omnicreator,
 Sed cœlo plenas, claustrisque pudoris amœnas.

Quæ legi debet carnis præputia præbet:
 Turture mundatur, quo mundi culpa lavatur:

C Vestitur pannis, victu vegetatur et annis;

1186 Et velut addiscens, elementaque prima de-

[hiscent,

Audit doctores, interrogat et seniores:
 Et fuit industriis legi sex suffore lustris
 Inscriptam gypso quam sumpserat orbis ab ipso.
 Pro nostris damnis lavat hunc Jordanicus annis,
 Diluat ut nævum quem severat Eva per ævum.

Tentat cum dæmon ⁷¹, sed sustinet ipse Palæmon.

In se lymphantes fugit impia saxa minantes:

Esurit et stertit, sub pectore tristitia vertit:

Discipulum plantis deservit more lavantis.

Id vero totum fuit a Deitate remotum;

Naturam namque plenam monstravit utramque:

Signis patratis jubar emicuit Deitatis.

D Principio magnum mustum jubet edere stagnum,
 Dat quoque mirari vinum sine vite creari ⁷².

Quos nox damnavit visus hominum reparavit:

Ut lepram purget, placidis hanc tactibus urget,

Et reddit putres animabus corporis utres.

Actu privatos facit artus consolidatos:

Ruo corpus marcet fluxum quoque seminis [f. san-

[guinis] arceat:

Panibus augmentum fauces dedit inter edentum,

Qui nos sacra vitæ, qui millia quina cibavit.

Ventos sedavit, fluctus tumidos peragravit

⁷⁰ Luc. i. ⁷¹ Matth. iv. ⁷² Joan. ii.

Quas tenor enervat linguas, ad verba reformat :

Ad voces sulcos auris surdebat hiulcos,
Febria et algorea, febris tulit atque calores.

Post hæc, comprehensus, clavis fuit in cruce ten-
[sus,

Conscendit palmam quam fecit fructibus almam :

In cujus ramo Deitatis perforat hamo
Leviathan malas, et mortis syncopat alas.

Serpens sublimis serpentinus obviat iniis,
Dirus pugnator quod contrahat inde viator.

Vita subit lethum, dulcedo potat acetum,
Non homo, sed vermis, armatum vincit inermis,

Agnus prædonem, vitulus, moriendo leonem.

Virginis agnus oves lavat orbem crimine quovis.

Hostia præclara starioc (55) fit Christus in ara.

Vitæ libamen lateris dedit inde foramen,

Patrem placatum dans mundo conciliatum.

Unde, caro, sanguis, nequam pius expiat anguis.

Hæc tria nostra salus, qua marcet pristina malus
[(56) :

Hic pretii nummus redimit quo terrea summus,
Quoque Deo Patri reparatur præda barathri.

Exsul et antiquus quem suavor inescat iniquus,

Absorpta tegna (57), liber redit ad sua regna.

Hæc rude donati remearunt quique beati.

Implet promissum spolians crucifixus abyssum.

Clausa tenet fossa pretiosi corporis ossa :

Ergo die trita [i. e. tertia] de busto carne petita,
Surgit multorum cineres reparando piorum.

Postea tangendum se præbet atque videndum ;

Et jam, non scorto, mulieri visus in horto,

Mortis ab ærumnis apparet liber alumnis.

Verba det et mandit ; Didymo sua vulnera pandit,

Palmas atque latus ; magis ut foret indubitatus.

His argumentis solidato robore mentis,

Crimina laxandi jus tradidit atque ligandi,

Ad meritique modum, dat texum solvere nodum.

Mittens ut mundum doceant natale secundum,

Fonteque divino purgent sub nomine trino,

Voce jubet viva depellere cuncta nociva.

Omnibus expletis ex codice sicut habetis,

Victrici palma cæli repetivit agalma.

Æthera conscendit caro quæ crucifixa pependit,

Scandit jucunde Christus descenderat unda,

Et pius et durus iudex in fine futurus.

Par sibi majestas est cum Patre, parque potestas,

Est honor æqualis, virtus et apex socialis.

Cum Patre regnante Deus unus et insuperator ;

Spiritus amborum paritate refulget honorum ;

Nam Patris ac Nati semper par est Deitati.

Hæc tres personæ Deitatis religione

A 1187 Non secernuntur, sed ut unum jure colun-
]tur.

Ecclesiæ flumen docet unum credere numen.

Hinc varias hæreses, peccati sordide præses,

Atque novum æschisma confas, torquendo sophisma
Idola monstrasti, sanorum sede locasti,

Quæ stultæ gentes coluerunt sacra ferentes.

Sic cum Neptuno Thetis est dea, cum Jove Juno.

Numina digna Iute ; sic et Proserpina, Pluto :

Intonsus collo deus est mendosus Apollo.

Quid de silvana dicam triviaque Diana ?

Quid de Latona magnum fugiente Pythona ?

Scylleique canes non sunt Deitatis inanes.

Impedit esse deam meretricem quid Erythræam ?

Non sunt mortales Pan, vel Scylleicus ales.

B Num circa lymphas non est fas querere Nymphas ?

Sæpe madent divi qui sunt in gurgite rivi,

Quod melius dicet mœchos fore vel meretrices.

Illos errores primi facere timores.

Facta tyrannorum nomen rapuere deorum.

Ad regum nutum litat orbis datque tributum.

Sed Factor rerum, cum posceret ordo dierum,

His ponens finem, tulit hæc erroris Erinem,

Bis senos (58) vernas mittens inferre lucernas

Mentibus humanis, quos nos [f. quas nov] dam-
[navit inanis.

Cœlitus excocti, sacro quoque Flamine docti,

1188 Vadunt carnales verbo sulcare novalis.

Mox Petrus in Roma fidei diffudit aroma,

Sacrilegum ritum trudens ex Urbe Quiritum.

Ad cujus voces sua curvant colla feroces.

C Urbs regina senis submittere gaudet habenis

Altam cervicem tot regnorum domitricem,

Quam bellare vafer non vicerat æmulus Afer

Non aliter Pœnus Romano sanguine plenus,

Totaque Carthago, sibi quondam magna vorage,

Quæ reges terræ sibi vectigalia ferre

Fortiter impegit, dum mundi clima subegit,

Vincitur a Petro, sua ponens idola retro.

Diruit omne nefas vertex in vertice Cephæ,

Flammantes aræ desistunt exta vorare,

Arens ad ritum non rictuat idolothytum,

Fibris caprinæ nec vexat fata saginæ,

Non bove, non porco ventura requirit ab orco,

Fortunæ casum non consulit augur omasum.

Nil quoque pennivago sortitur ab alite sago,

C A Numaque datum saliatem Roma beatum.

Non canit Ancillis, quia jam sibi fabula vilis :

Jam theatri plausus sub desuetudine clausus,

Gymnæii ludos [f. nudos] fastidit cernere ludos :

Ad luctam tingui vult nemo lampade pingui.

(55) Error amanuensis, qui pro f. σταυρῶ, id est
crucis, posuit starioc.

(56) Sive arbor, sc. vetita.

(57) Forte techna, seu fraude.

(58) Id est apostolos.